

INNLEGG PÅ DEN MARITIME HØGSKOLEN I ARENDAL 12.3.81

For dere som sitter her som elever, er det en selvsagt ting å kunne gå på skole. Dere har kanskje ikke alle kommet inn på akkurat den linjen dere ønsket, men dere kom inn. Det har ikke alltid vært slik. For bare et par-tre tiår tilbake, var utdanning utover grunnskolen et sjeldent unntak i de fleste miljøer. Mange av dere har foreldre som går gjennom livet med et bittert savn etter den utdanningen de hadde lyst på, men som den gang lå utenfor deres økonomiske og praktiske muligheter. Utbyggingen av skoleverket er en

---

2.

av de største reformer som er gjennomført etter den andre verdenskrigen. Vi har fått niårig skole for alle - og videregående skole for 90 prosent av årskullene. Det er bygd opp et nett av fagskoler, distriktshøgskoler, andre høgskoler og universiteter der kapasiteten er femdoblet de siste 20 år.

De ressursene som settes inn i skoleverket er enorme - ialt 9 milliarder eller 5.000 kroner per yrkesaktiv. Vi gjør det fordi det er en menneskerett å få en utdanning som gjør det mulig å bruke sine evner i meningsfylt arbeid. Men vi gjør det også fordi utdanning er en nøkkel til å løse andre oppgaver i samfunnet. Vi ønsker gode snekkere til å bygge og vedlikeholde husene våre, vi vil ha gode lærere for ungene våre eller for oss selv hvis vi søker

voksenopplæring, vi ønsker dyktige arbeidere i industrien og i helsevesenet. En gang blir vi gamle og da ønsker vi hjelp - og kan hende pleie. En gang blir også dere gamle og ønsker det samme. Da vil dere ha glede av å ha holdt opp et godt skoleverk som bragte fram de fagfolk dere trengte. Skoleverket er derfor et sentralt instrument for samarbeid mellom generasjonene - og derfor er vi alle interesserte i å gjøre det enda bedre.

Mange av de reformene som har vært gjennomført, har hatt til følge at folk blir eldre og eldre før de kommer ut i arbeidslivet - for enkelte grupper opp mot tredve år. Det er mange grunner til at vi nå bør stanse opp og tenke

etter om vi skal fortsette med å presse stadig mer utdanning inn i den første tredjedelen av livet - eller om vi skal søke nye veier. Regjeringen Nordli la i fjor fram en stortingsmelding om utdanning og arbeid. Her trekkes det opp linjer for et utdanningssystem som på en annen måte legger opp til en systematisk veksling mellom utdanning og arbeid. Det er mange viktige grunner til en slik nyorientering - vi ønsker å motarbeide den risiko for sosial isolasjon som kan følge med lang utdanning - og vi ønsker å få erfaringer og holdninger fra det øvrige samfunnet mer inn i utdanningsinstitusjonene. Det er grunn til å minne om at en av de viktigste utdanningsinstitusjoner i samfunnet er det øvrige arbeidslivet der vi lærer både kunnskaper og holdninger.

En viktig grunn til at vi bør få bedre kontakt mellom skolen og det øvrige arbeidslivet er at vi har laget en niårig skole for alle - og tolv års skole for nesten alle. Dette innebærer et radikalt brudd med utvalgsskolen - og det skaper behov for nye arbeidsformer. Skolen må bli romslig og vid nok til at alle kan kjenne seg hjemme der - og så forskjellige som menneskene er, må vi skape stor variasjonsbredde i skolens tilbud.

Den stigende arbeidsledigheten blant unge er en annen alvorlig grunn til å søke nye veier. Det er klare grenser for hvor langt vi kan utdanne oss ut av arbeidsløsheten, men samtidig vil utdanning være et viktig middel til å forebygge ledighet gjennom bedre kvalifikasjoner.

En tredje grunn er den tekniske utviklingen. Vi må regne med store endringer i arbeidslivet - og at de kan komme raskere enn før. Dette gjør det stadig mindre hensiktsmessig å samle utdanningen tidlig i livet, det vil stadig oppstå behov for å lære på nytt.

Dere som tar maritim utdanning er vel kjent med dette problemet. Den rivende tekniske utvikling og endringer i bemanningsoppleggene har gjort skoleringen til en kontinuerlig prosess. Denne utdanningsveien har en god tradisjon når det gjelder å la teori og praksis gå hånd i hånd. Vi trenger det for å kunne klare oss i en hard internasjonal konkurranse. Med høyere lønner og større kostnader enn andre land, er det kvaliteten av vårt arbeid vi kan hevde oss med.

Norsk skipsfart har sterke tradisjoner. Vi ligger langt fremme i den tekniske og merkantile utvikling. Det har vært drevet et utviklingsarbeid for å bedre kvaliteten i den maritime utdanningen. Dette er avgjørende for å holde oppe den menneskelige kvalitet og faglige standard som er vårt viktigste fortrinn i den harde internasjonale konkurransen.

Dere som har valgt å satse på maritim høyskoleutdanning har valgt en krevende og interessant utdanning. Når utdanningen er plassert på høyskolenivå, er det uttrykk for den oppgradering av kvalifikasjonskravene som utviklingen gjør nødvendig. Det er også et viktig sikte med utdanningen at den skal kunne gi grunnlag for arbeid på land for dem som seinere vil satse på det. Regjeringen har i skipsfarts-

---

meldingen gitt uttrykk for at skipsfarten også i fremtiden skal være en viktig næring for Norge. Satsingen på høyskoleutdanning er et av de sentrale virkemidler for å oppnå dette

Det er mange som kjenner en viss uro overfor den tekniske utviklingen. For en tid tilbake hadde vi en debatt om den såkalte mikroprosessen som mange frykter kan gjøre mennesket overflødig. Vi kan trekke noen konklusjoner av denne debatten, noen sikre, andre mer usikre. Den viktigste er kanskje denne: Vi må også i framtida regne med store omstillinger i arbeidslivet. Samtidig er det klart at det ikke er naturlover som styrer endringene. Vi skal slett ikke slavisk tilpasse oss ny teknikk. Vi må aktivt drøfte hvordan vi kan bruke den nye teknikken for å nå de mål vi setter oss. Våre egne kvalifikasjoner

er en avgjørende forutsetning for at vi skal bli teknikkens herrer og ikke dens slaver. En livslang læring er nøkkelen for å kunne make dette.

Jeg ønsker dere lykke til med utdanningen her ved høyskolen og med all den læring dere senere vil oppleve i det krevende arbeidsliv dere har valgt å satse på.

Vi kan oppleve vansker i årene som kommer, ikke minst på det økonomiske plan. Samfunnet kan hjelpe til med å løse slike problemer. Men den viktigste hjelpen kan vi yte selv. Det betyr å lære seg til å stole på egne krefter, og spørre hva hver enkelt kan gjøre for at vår samlede innsats blir til det beste både for en selv og for mennesker utenfor våre egne landsgrenser.

Jeg har lyst til å avslutte med en setning jeg har lyst til at flere tenker igjennom: Et mykere samfunn er ikke et samfunn der den enkelte gjør en minst mulig innsats!